

Liternictwo nagrobne – forma czcionki

W poprzednich artykułach omówione zostały główne zasady kompozycji napisów na napisówce, a także najczęściej popełniane błędy kompozycyjne. Artykuły spotkały się z bardzo żywym oddźwiękiem wśród czytelników, którym dziękuję za wszystkie komentarze i wspólne dyskusje. Kolejną część cyklu traktować będzie o roli i formie czcionki w architekturze nagrobka.

W całym cyklu podkreślam, przypominam i powtarzam, najistotniejszą kwestię dotyczącą projektowania i myślenia o małej formie architektonicznej, jaką jest nagrobek – traktujemy pomnik nagrobny jako całość, komplet, dobieramy poszczególne elementy tak, żeby zachować harmonię. Nie pozostawiamy elementu, który ma przypominać o najbliższych zupełnemu przypadkowi. Nagrobek jest bramą, łącznikiem między światem żywych i umarłych, to przy nim przypominamy sobie naszych bliskich, niech więc pomnik będzie pozytywnym doznaniem estetycznym.

Czcionka jest jednym z najważniejszych elementów nagrobka, to na napisy i napisówkę zwracamy uwagę w pierwszej kolejności, są to elementy najbardziej wyeksponowane. O ile kształt, kolor nagrobka, motywy rzeźbiarskie oddziałują na nas poprzez swoją symbolikę i podświadome skojarzenia, czcionka przekazuje informację dwójako: wprost, poprzez zawartą w niej treść (imię, nazwisko, data urodzenia i śmierci) oraz pośrednio, poprzez swoją formę (wielkość, rodzaj wykonania, krój). Warto więc, przy pracy nad pomnikiem, poświęcić na inskrypcje

Kompozycja doskonała. Forma czcionki standardowa, ale świetnie dobrana do formy pomnika.

Motywy łączącym jest stopniowanie płaszczyzn na literach oraz na brzegach krzyża. Mamy wrażenie jakby czcionka była zaprojektowana i wykonana właśnie dla tej steli. Symbioza i spokój form tworzą ponadczasową jakość.

najwięcej czasu. Dotychczas mamy już wymyśloną ciekawy model pomnika, wybrany kamień, ustalone napisy – pomyślny teraz nad wyborem czcionki. Oczywiście zawsze bezpiecznie jest wybrać czcionkę prostą w formie, co pozwoli nam uniknąć bałaganu, ale czasem warto dokonać świadomej aranżacji kompozycji, aby osiągnąć oryginalny efekt.

Podstawowa zasada, dotycząca projektowania inskrypcji jest taka sama, jak

we wszystkich dziedzinach życia: unikajmy nadmiaru. Jeżeli klient uparł się, aby umieścić na tablicy napisowej mnóstwo treści, zagramy wielkością poszczególnych wierszy tak, żeby całość była czytelna, wszystko spokojnie zmieściło się na napisówce, a najważniejsze informacje były uwypuklone poprzez rozmiar czcionki. Bezpieczną zasadą w przypadku długiej informacji jest stosowanie prostej czcionki, która nie zdominuje nagrobka i jednocześnie nie będzie

Zarzućić można tej napisówce zbyt dużą ilość rodzajów czcionek, ale warto zwrócić uwagę na ozdobne wykonanie imienia i nazwiska oraz podkreślenie tych danych wielkością liter.

się „rozjeżdżać”. Pamiętajmy, że im bardziej skomplikowana czcionka, tym trudniej ją skomponować. Umiar należy zachować także w przypadku, gdy mamy do czynienia z bogatą formą pomnika. Na kolorowych granitach, które przez swoją teksturę są same w sobie ozdobne, lub w przypadku użycia form rzeźbiarskich należy czcionką uspokoić ogólną wymowę pomnika. Warto na chwilę usiąść przed komputerem i przejrzeć, ile krojów pisma mamy do dyspozycji. Prosta czcionka wcale nie musi oznaczać nudna.

Najczęściej zdarza się, że o zmarłym otrzymujemy od rodziny trochę informacji. Warto wykorzystać je przy projektowaniu napisów. Sprawny kamieniarz poradzi sobie nawet z wykonaniem napisu charakterem pisma zmarłego, jeśli tylko rodzina miała taką wolę. W przypadku np. pisarza, dziennikarza taka forma napisu dodatkowo mówiłaby coś o człowieku – że zajmował się pisarstwem. W przypadku architektów, inżynierów, często stosowanym krojem czcionki jest pismo techniczne. W przy-

padku nagrobka dziecięcego, możemy wykorzystać również proste, dziecięce pismo odręczne. Oczywiście zawsze pamiętając o tym, żeby rodzaj czcionki pasował do ogólnej koncepcji pomnika.

Bardzo dobry przykład, gdzie czcionka świetnie współgra z pomnikiem przedstawia fotografia pomnika w kształcie krzyża. Wykorzystane zostało tutaj podobieństwo formy: krzyż jest frezowany w kilka „stopni”, czcionka – podobnie – jest dwustopniowa. Mimo iż napis i sam pomnik jest bardzo prosty, oszczędny, jako całość jest piękny i uniwersalny, nie podda się łatwo przemijaniu „mody”.

Wymowę czcionki określa także materiał, z jakiego jest zrobiona. Mamy do wyboru kilka metod wykonania inskrypcji nagrobnych: litery kute, piaskowane, litery z brązu lub ołowiu, stali nierdzewnej, na stopkach lub przytwierdzone bezpośrednio do pomnika, płaskie i trójwymiarowe. Możemy także użyć akcesoriów złotniczych, wykonać napis w dowolnej kolorystyce, używając lakierów. Firmy

Projektowe wyjście poza sztampe godne naśladowania. Napisy wykonane indywidualnie z ciekawymi łączeniami wierszy i różną wysokością czcionek.

produkujące galanterię oferują obecnie litery z brązu w nieograniczonej prawie paletcie barw: patynowane w odcieniach brązu, złota, zieleni, czerwieni, bieli, szarości, a także lakierowane. Nie da się sztywno określić, która technika jest najbardziej surowa, a która najbardziej ozdobna. Z pewnością płytkie piaskowanie, bez poślacania stworzy napis bardziej surowy niż litery z brązu o skomplikowanym kroju, ale nikt nie da gwarancji, że w połączeniu z danym pomnikiem to, co piękniejsze „solo” będzie się pięknie komponować. Najlepszą nauką jest lektura dobrych przykładów, jakie zamieszczone są na kolejnych stronach, a także tych negatywnych (zostaną zamieszczone w kolejnym numerze), co pozwoli nam ustrzec się błędów wcześniej popełnionych.

W dalszej kolejności przy projektowaniu napisu musimy rozplanować wiersze, ich szerokości, wielkość liter, odstępy, itd. O tym traktować będzie artykuł w następnym numerze „Świata Kamienia”.

Tekst i zdjęcia: Joanna Skiba

Liternictwo – czcionki

Zdjęcia: Joanna Skiba

Doskonale dobrano tutaj krój pisma do formy napisówki. Czcionka mająca kanciaste, "ociosane" brzegi świetnie koresponduje z surowymi brzegami steli. Również dobór koloru szarego na białym tle jest eleganckim i ponadczasowym rozwiązaniem.

Również tutaj dobór kroju pisma gotyckiego do bardzo ozdobnej formy płyty napisowej jest udanym mariażem. Czcionka jest bogata w formie, ale doskonale wpisuje się w konwencję stylu steli.

Powyżej dwa oryginalne zdjęcia, poniżej zamienione zostały napisy. Widać wyraźnie jak obco wyglądają inskrypcje – bardzo ozdobna na surowej steli oraz proste, kanciaste pismo na miękkiej formie napisówki. Dobór czcionki nie może być przypadkiem.

PREZENTACJE

Dobrze dobrana, spokojna, klasyczna forma czcionki współgrająca z miękkimi kształtami steli

Dziecięce pismo od razu budzi skojarzenia i jest dobrym rozwiązaniem w nagrobkach dla najmłodszych

Kolejny przykład wyjścia poza kanon. Bardzo oryginalnie zaprojektowany napis. Niestety również znamienne obraz polskich cmentarzy - zdewastowany pomnik z oderwanymi literami wykonanymi z metalu

Najbardziej oryginalna czcionka z możliwych – pismo odręczne zmarłego

Prosty krój staje się niebanalny poprzez ciekawe wykończenie płaszczyzny ryflowaniem

Bardzo ciekawa inskrypcja wykonana w nietypowy sposób wychodzący daleko poza standard. Napis na leżącej płycie zakomponowano pomiędzy jej krawędziami, wykorzystano interesujący krój czionki

Rozedrgana i poszarpana czionka dopasowana do surowego kształtu pomnika przypomina ostre krawędzie skalne w górach

Miękki krój pisma zrywa się z formą rzeźbiarską drzewa

Proste pismo techniczne jest często wykorzystywane w nagrobkach osób, które wykonywały zawody inżynierskie